

Артемій Сурін – громадський діяч, мандрівник і мрійник. Автор ідеї та засновник travel-спільноти ONE LIFE, яка об'єднала мандрівників із багатьох країн світу і стала повноцінним міжнародним рухом.

Після важкої життєвої кризи і смерті батька Артемій вирішив здійснити навколосвітню подорож. Адже це була його дитяча мрія, знехтувати якою він не міг. Дізнатися, як живуть, про що мріють люди на всіх континентах нашої планети, стало його метою.

За результатами навколосвітньої мандрівки Артемія Суріна прийняли до міжнародного клубу видатних мандрівників «The Explorers Club», нагородили орденом «Великі Українці сучасності», а експертна рада Книги рекордів України за результатами голосування обрала його бренд-амбасадором України у світі. Навколосвітня мандрівка, яку він здійснив, також встановила чотири національні і два світові рекорди.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
ЧАСТИНА 1. ЄВРОПА & АФРИКА	35
ЧАСТИНА 2. ШТАТИ & МЕКСИКА	209
ЧАСТИНА 3. ЦЕНТРАЛЬНА & ПІВДЕННА АМЕРИКА	321

ВСТУП

Їдка краплина поту стікає лискучим обличчям судді, залишаючи мокрий слід на землясто-сірій шкірі. Я цілковито зосереджений на її повільному русі. Я не можу відірвати очей від цієї мерзеної краплі, в яку немов втиснулося моє життя, що нині висить на волосині. Минає хвилина, дві, вічність. Тиша пронизливо дзвенить. І от суддя, роздратовано утираючи піт, переводить погляд на мене. Він дивиться з такою неприхованою ненавистю, що відразу зрозуміло: справедливого вироку годі й чекати.

— Розглядаємо справу громадянина України Суріна Артемія за звинуваченням у шпигунстві проти Ісламської Республіки Іран.

Огрядна, неосяжна фігура судді на непропорційно малесенькому стільці, здається, заповнює собою весь простір. Невелика кімната пересичена гримучою і задушливою сумішшю поту, пилу і страху. Єдиний свідок — водій, якого я напередодні найняв для мандрівки Іраном, — упадає перед суддею, немов перед лютим древнім божеством. Я бачу його міміку, жести, сповнені страху і приниження, намагаючись хоча б приблизно зрозуміти, про що

йдеться. Водій відповідає на питання коротко і тихо, ніби випрошує, вимолює у судді шанс продовжити своє існування. Проте судять не його, а мене. Кожну мить я ловлю, задихаючись, як риба, яку викинуло на берег. І як та сама риба нічого не можу сказати на свій захист.

Триває фарс на фарсі*. Кожним словом суддя незворотно вбиває іржаві цвяхи в моє життя. Він говорить мовою, яку я раніше вважав прекрасною, величною спадщиною Вавилону. Проте з його рота фарсі тягнеться, мов слинява цівка, що волого повисла на підборідді.

Нарешті мені дають слово. На ватяних ногах я підводжусь і зазираю в очі судді, сподіваючись відшукати там бодай тінь людяності. Його чорні зіниці поблискують масним.

Холодний піт струменить моєю спиною, спазм зводить нутрощі. Опановую себе. Розповідаю, показую, доводжу: я — невинний, я — турист, мандрую навколо світу, знімаю природу, пишу книгу, не вчинив нічого протизаконного. Знімав у дозволеному місці, не фіксував жодних заборонених об'єктів.

— Маю дозвіл на зйомку. Перегляньте кадри з дрона. Подивіться все, що є, я ж нічого незаконного не зробив!

Проте суддя навіть не дивиться на папери у справі, лише ліниво гортає стрічку у своєму смартфоні. Іноді підводить погляд на мене, щоб

* Фарсі, або перська (новоперська) мова — південно-західна іранська мова, поширена в Ірані, Афганістані, Таджикистані й інших регіонах. Тут: гра слів. — Тут і далі — прим. пер., якщо не зазначено ін.

знову і знову я міг бачити в його очах байдужість і жорстокість.

Невже він навіть не вислухає мене? Невже ніхто тут мене не почує?

Грубий вигук: «Стоп!».

Товсті губи судді викривляються. На його обличчі суміш презирства і тріумфу. Уже зрозуміло, що він скаже, але й досі не хочу в це вірити.

Удар молотка. Немов важка могильна плита падає на мою реальність вироком:

— *Громадянина України Суріна Артемія звинувачують у шпигунстві проти Ісламської Республіки Іран! Суд постановляє заарештувати!*

Навколо — ватяний білий шум. Відчуваю, як пульс стукотить у скронях. У роті присмак свинцю. Нутроці випалює коктейль з обурення, несправедливості й кошмару, що відбувається. Звинувачення в шпигунстві в Ірані — це або довічне ув'язнення, або розстріл. Неспроможний себе контролювати, підскакую і кричу: «Що ви робите?! Я ж не винен, як ви можете?!».

Ігноруючи вереск, суддя через водія наказує мені підписати рішення.

— Я нічого не підписуватиму, тут усе на фарсі! Я не зрозумію жодного слова! Мені потрібен перекладач, потрібен адвокат! — кричу в цій кімнаті всім і одночасно нікому.

Утім нікому немає діла до чужої зломленої долі, чужого життя, яке занапащають тут, у курних бараках Іранського суду. Це скидалося б на лихий сон, якби не було дійсністю.

Від моїх слів суддя починає лютувати. Його очі наливаються кров'ю і злістю. Немов ужалена тварина, він щось верескливо кричить, махає руками,

стілець під важким тілом надсадно рипить. Водій тремтячим голосом перекладає, що не буде жодних адвокатів, якщо хочеш адвокатів — чекатимеш на них у в'язниці. Він покійно підбігає до судді і ставить на рішенні кривенький підпис.

— Що ти підписуєш?! Навіщо ти за мене підписуєш рішення суду?! — кричу йому. Цієї миті з мене немов виривають шматки тіла, шматки плоті й суті.

— Містере, це я не за тебе, це я за себе підписував, — бурмоче свою наступну побрехеньку водій і ховає очі.

Суддя уривчасто командує конвоїрам, які чатують за дверима. Двоє молодих іранців із байдужими обличчями грубо підхоплюють мене під руки і виводять назовні.

За шість годин до того я крутився в задушливому хостелі й шерстив інформацію на англomовних форумах про затримання в Ірані. Ніч була тихою, наче затишшя перед бурею. Загроза вже нависла, але на той момент я ще не сприймав ситуацію як катастрофічну. Просто безглузде непорозуміння, яке має от-от залагодитися. Адже інакше й бути не може!

Дуже кортіло просто взяти й дременути з Ірану, не з'явитися на ранок до суду, чкурнути в Азербайджан і залишити цю каламутну історію позаду. І я, напевно, зважився б на такий крок. Проте місто Єзд, у хостелі якого я перебував, міститься майже в центрі країни, і до найближчого кордону їхати щонайменше добу. Аж так багато часу в мене не було. Якщо втекти зараз, уже через кілька годин водій виявить зникнення, доповість у поліцію, і мене

оголосять у розшук. Крім того, немає жодної гарантії, що моє ім'я ще не у списку тих, кому виїжджати з країни заборонено. І тому, навіть маючи на руках документи, я по суті опинився в пастці.

Увесь час, який я мав для відпочинку і сну, я сподівався й сумнівався. Намагався вишукати бодай якусь інформацію, за що можна було б зачепитися. На форумах писали жахливі речі про довічне ув'язнення та навіть смертну кару за шпигунство. Ой, як невчасно я потрапив у халепу! З'ясувалося, що буквально напередодні іранці збили американський дрон, тож градус політичного напруження сягнув піку. На вулицях Ардакана на всьому моєму шляху до хостелу в Єзді були розвішані антиамериканські плакати з образливими й ненависницькими гаслами. Усюди витала важка енергія неминучості військового конфлікту. Неясна тривога огортала мене в тісній кімнатчині, здавлювала горло усвідомленням неминучого. Ні, це не той Схід, який я так жадав побачити. Тут для сторонньої людини, яка не знає ні мови, ні законів, можливий будь-який кінець.

Як платівка, яку заклинило, у голові крутився весь день і особливо момент затримання. От я приїхав до Херанака*. От побачив піщані руїни села-примари. Оглянув околиці, обійшовши їх пішки, неквапливо поблукав курними лабіринтами, устиг відчутти себе справжнім дослідником, археологом. Індіаною Джонсом. Тут навіть саме повітря наче застигло в далекому минулому, коли вавилоняни ступали цією потрісканою землею, а тепер у місті

* Селище в Ірані з давніми руїнами і без жодних адміністративних, військових чи поліцейських будівель.